

VÅR PLAN FOR BERGEN

Første diskusjonsutkast
Del av programprosess for Arbeiderpartiet i Bergen
15.6.2026

Innhold

Innledning.....	3
Programkomiteen	3
Programprosess.....	3
Komiteens arbeid så langt	3
Om dette dokumentet	3
Tre hovedsatsinger i vår plan for Bergen.....	4
VÅR PLAN FOR ATTRAKTIVE BERGEN	4
VÅR PLAN FOR NYSKAPENDE BERGEN.....	4
VÅR PLAN FOR FELLESSKAPET BERGEN	5
Kunnskap, næring og arbeidsliv	6
Lærlingkommunen Bergen.....	6
Et godt arbeidsliv for alle	6
Vertskommunen Bergen	7
Kunnskapsbyen Bergen	8
Kultur, demokrati og styring	8
Kulturbyen Bergen.....	8
Demokrati, deltakelse og menneskerettigheter	9
Beredskap	10
Økonomi	10
Oppvekst	11
Skole.....	11
Barnehage.....	12
Idrett.....	13
Helse, sosial og inkludering.....	14
Helsetilbud for alle.....	14
En god by å bli gammel i	15
Tidlig innsats og psykisk helse.....	16
Et inkluderende samfunn.....	17
Byutvikling	18
Ambisjoner for Bergen	18
Bybanen.....	19
Korttidsutleie	19
Tema vi kommer tilbake til.....	20

Innledning

Programkomiteen

Programkomiteen ble valgt av årsmøtet til Arbeiderpartiet i Bergen:

Even Sørland (leder)	Kommunepartileder
Line Berggreen Jacobsen	Arbeiderpartiets universitetslag
Sandrino Arenas Knustad	Årstad Arbeidersamfunn
Fauzia Hussain-Wiik	Åsane Arbeiderparti
Inge Degnepoll	Bergen Arbeidersamfunn
Camilla Sivertsen	Laksevåg Arbeidersamfund
Richard Storevik	Fagbevegelsens partilag
Helena Haldorsen	Bergenhuss Arbeiderpartilag
Rasmus Laupsa Rasmussen	Fana og Ytrebygda Arbeiderpartilag
Mattias Eikeland	AUF-leder

Programprosess

Årsmøtet fastsatte følgende frister for programarbeidet:

Diskusjonsutkast	15.6.26 (presenteres i representantskapet)
Frist for innspill fra lagene	1.9.26
Endelig programutkast	1.10.26
Program møte	31.10.26

Komiteens arbeid så langt

Komiteen har fått oversendt årsmøteforslag fra partiet, innspill fra lokallag og politiske forum i Ap i Bergen, og skriftlige innspill fra enkeltpersoner og organisasjoner. 26. april arrangerte programkomiteen et idémøte der en rekke sterke bergensstemmer fra veldig mange ulike miljøer utfordret partiet med klar tale og tydelige forventninger.

Programkomiteen har så langt hatt egne møter med over 50 ulike lag og organisasjoner. En rekke nye møter er planlagt, og vi vil gjerne høre fra flere.

Om dette dokumentet

Dokumentet du har foran deg, er **ikke** et ferdig programforslag. Vi understreker at flere sentrale tema ikke er tatt med, og at det også i de kapitlene vi legger frem er mange viktige ting som ikke er omtalt. Komiteen har tolket oppdraget slik at partiet ønsker et diskusjonsutkast der komiteen løfter noen sentrale diskusjoner på ulike områder, som en del av programprosessen.

Tanken med å legge fram dette dokumentet er å åpne mer opp underveis i arbeidet. Komiteens arbeid fortsetter frem mot helhetlig programutkast 1. oktober, og vi ønsker en aktiv dialog. Dette er en ny måte å legge opp prosessen på, og vi håper hele partiet – og hele byen – tar imot vår invitasjon til å bidra med innspill og i diskusjoner.

Tre hovedsatsinger i vår plan for Bergen

Arbeiderpartiet sitt program vil alltid være bredt, ansvarlig og gjenkjennelig. Vi går til valg på trygg og forutsigbar styring, og det er helheten, ikke enkeltsaker, som er viktigst for oss.

Denne gangen vil vi likevel løfte fram tre hovedsatsinger som går på tvers av tema og sektor.

VÅR PLAN FOR ATTRAKTIVE BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en kommune som folk har lyst til, og råd til, å bo i. Vi har vilje til å satse på Bergen som en attraktiv by å etablere seg i, å vokse opp i, å jobbe i og å bli gammel i.

Vi vil:

- Starte innføring av gratis barnehage i Bergen
- Løfte fram eldre som en ressurs, og legge til rette for en aktiv alderdom
- Gjøre kulturbyen Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036, gjennom en bred satsing på arenaer, kulturarbeidsplasser og et tilgjengelig kulturliv for alle
- Spille idretten god, med gratis treningstid og vesentlig økt støtte til klubbeide anlegg
- Være en aktiv vertskommune for alle typer virksomheter
- Sørge for at flere studenter får sin første jobb i Bergen etter studiene
- Kutte køene og bygge byen videre

VÅR PLAN FOR NYSKAPENDE BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en effektiv og handlekraftig kommune som tør å gjøre ting på nye måter, og som sørger for at alle kan bidra. Vi har vilje til å slippe ungdommen til, til å våge å satse på de som prøver å utvikle ny teknologi eller etablere nye selskaper, og til å få gjort mer ved å inkludere langt flere i arbeidslivet.

Vi vil:

- Gjennomføre et stort lærlingløft, og ta inn minst 250 nye lærlinger i kommunen hvert år
- Inkludere langt flere i arbeidslivet ved å øke antallet tilrettelagte arbeidsplasser og utvide til flere deler av kommunens drift, i tett samarbeid med vekstbedrifter
- Satse på de ansatte i kommunen, med tillit og muligheter til utvikling og videreutdanning
- Tilby hele og faste stillinger til flest mulig, også på tvers av avdelinger i kommunen
- Aktivt ta i bruk innovative anskaffelser, for å bidra til utvikling og skape muligheter for lokale bedrifter
- Gå foran i å kreve universell utforming av programvare og systemer
- Strekke oss langt for å bidra til mer forskning og utvikling i de kommunale tjenestene, f.eks. innen helseteknologi

VÅR PLAN FOR FELLESSKAPET BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en kommune som stiller opp for de som trenger det, som sikrer velferdstjenestene, og som løser utfordringer ved å bygge sterkere fellesskap. Vi har vilje til å bekjempe utenforskap ved å mobilisere ressursene som bor i frivilligheten og i hver enkelt bergenser.

Vi vil:

- Sikre velferden og sørge for bemanning og kvalitet i barnehage, skole og helse
- Starte en kraftig mobilisering mot utenforskap, med aktivitetskort til alle barn og aktivitetsgaranti for eldre
- Gjennomføre en fritidsreform på småtrinnet, med leksehjelp, idrett og kultur i SFO-tiden
- Fremme ungdoms deltakelse i samfunnet, og legge til rette for en meningsfull ungdomstid
- Styrke tilbudet innen psykisk helse, og sikre at folk finner fram til riktig hjelp
- Legge til rette for deltakelse og brukerstyring, og styrke medvirkningsorganene i kommunen
- Gjøre kommunen rausere og mer forutsigbar i møte med frivilligheten og ideelle aktører
- Bredde ut arbeidet med menneskerettighetsbyen Bergen til nye områder

Kunnskap, næring og arbeidsliv

Bergen er og skal være sentrum for utviklingen av Vestland, og bidra til at regionen forblir landets største eksportør. For Arbeiderpartiet er det avgjørende å sikre stabile og forutsigbare rammevilkår for næringslivet. Bergen skal være en kommune der bedrifter ønsker å etablere seg, vokse og bli værende. Det krever at politikken er både fremoverlent og forutsigbar, og at kommunen jobber aktivt med å legge til rette.

Lærlingkommunen Bergen

Bergen skal være en by som aktivt utvikler, tiltrekker og beholder arbeidskraft i regionen. Gjennom bedre organisering av kommunens egen drift og tettere samspill mellom utdanning, arbeidsliv og kommune, må vi utdanne flere med relevant kompetanse, gi flere praktisk erfaring og senke terskelen inn i arbeidslivet.

Vi vil blant annet:

- Gjennomføre et stort lærlingløft, og ta inn minst 250 nye lærlinger i kommunen hvert år
- Innføre et andre opptak for ungdommer med rett i kjernefagene, og åpne for ungdommer folkeregistrert utenfor Bergen hvis det fortsatt er ledige lærlingstillinger
- Samarbeide med fylket for å øke antall skoleplasser på yrkesfag i Bergen
- Etablere et hurtigløp for utdanning/omstilling til helsefag etter modell fra Tolletaten, med intensiv opplæring og praksis tilpasset tidligere utdanning
- Øke bruk av ordninger som fagbrev på jobb, praksiskandidat og lære kandidat, særlig innen områder med rekrutteringsutfordringer
- Øke rekruttering av IKT-lærlinger

Et godt arbeidsliv for alle

Bergen skal være en kommune som går foran for et seriøst og trygt arbeidsliv, både som arbeidsgiver og som innkjøper. Det er viktigere enn noensinne å sikre at flere mennesker er i arbeid, både for å opprettholde velferdsstaten og for å gi den enkelte trygghet og muligheter. Kommunen må bruke alle tilgjengelige virkemidler for å gi flere mulighet til å delta i arbeid.

Vi vil blant annet:

- Inkludere langt flere i arbeidslivet ved å øke antallet tilrettelagte arbeidsplasser og utvide til flere deler av kommunens drift, i tett samarbeid med vekstbedrifter
- Satse på de ansatte i kommunen, med tillit og muligheter til utvikling og videreutdanning
- Tilby hele og faste stillinger til flest mulig, også på tvers av avdelinger i kommunen
- Tilsette flere nyutdannede og legge til rette for en god start på yrkeslivet
- Stille tydelige seriøsitetskrav i offentlige anskaffelser. Innkjøpsregelverk og etterlevelse bør styrkes, slik at useriøse aktører ikke får forrang i anbudene
- Gå foran i å kreve universell utforming av programvare og systemer

- Bruke offentlige anbud til å stille krav om tilrettelagte arbeidsplasser, praksisplass for personer i introduksjonsprogram eller lignende tiltak for personer som står utenfor arbeid og utdanning
- Dele opp kontrakter der det er mulig for å sikre konkurranse og deltakelse fra mindre og flere aktører
- Øke satsingen på spesialiserte introduksjonsprogram for innvandrerkvinner, og legge til rette for varig, arbeidsrettet integrering.
- Kartlegge muligheten for å knytte skjenkebevilgning til krav om tariffavtale

Vertskommunen Bergen

Bergen er og skal være en attraktiv by å etablere seg i, både som privatperson og som virksomhet. Noen av Norges største bedrifter har Bergen som base. Her er hovedkontoret til Sparebanken Norge og TV2. Vi har Eviny og Equinor. Vi har gründere og småbedrifter, teknologibedrifter, sparebanker og finansinstitusjoner. Bergen er også vertskap for viktige nasjonale institusjoner som Universitetet, NHH, Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet og Konkurransetilsynet. Felles for alle er at de har valgt byen vår som sin. Vi har ambisjoner på vegne av dem.

Sterke fagmiljøer på Vestlandet er viktig for å sikre at kapital, kompetanse og beslutningsmakt ikke sentraliseres i Oslo-området. I samspillet mellom kommunen, næringslivet, kunnskapsmiljøene og frivilligheten kan vi skape den attraktive og nyskapende byen. Og på samme måte som det bergenske næringslivet stiller opp for idretten og frivilligheten, skal de være trygge på at kommunen deres stiller opp for dem. Vi er stolt av at de har valgt oss, og vi ønsker flere velkommen til å gjøre det samme.

I tillegg til å levere gode tjenester, være forutsigbar og fremoverlent som reguleringsmyndighet og stå opp for grønn og klimavennlig næringsutvikling ønsker vi å være noe mer. Vi vil hjelpe med å løfte det bergenske næringslivet sine interesser og perspektiver opp til statlige myndigheter og være en positiv kraft for å sikre rammevilkår og infrastruktur som gjør det både mulig og ønskelig å drive næring her i Bergen.

Vi vil blant annet:

- Løfte fram havbyen Bergen og sikre samlokaliseringen av Havforskningen og Fiskeridirektoratet på Dokken
- Sikre at BIR sitt forbrenningsanlegg for CO₂-fangst og -lagring i Rådalen blir realisert
- Sørge for rask og forutsigbar saksbehandling og tidlige avklaringer fra kommunen
- Aktivt ta i bruk innovative anskaffelser i kommunale innkjøp, for å bidra til utvikling og skape muligheter for lokale bedrifter
- Ta initiativ til en samlet strategi for næringsareal i Bergen der kommunen sørger for koordinering og er en pådriver for utvikling og god utnyttelse av arealene
- Sikre forutsigbare vilkår for International School of Bergen som et viktig tilbud for arbeidstakere som kommer flyttende til Bergen

Kunnskapsbyen Bergen

Bergen skal styrke sin posisjon som kunnskapsby gjennom tettere samarbeid mellom akademia, offentlig sektor og næringslivet. Kommunen må støtte opp om utdanning og forskning og delta i teknologiutvikling og kompetansebygging.

Vi vil blant annet:

- Strekke oss langt for å bidra til mer forskning og utvikling i de kommunale tjenestene, f.eks. innen helseteknologi
- Utvikle programmer og emner for rask kompetanseheving
- Styrke praksisnær utdanning og bidra i trainee-ordninger mv.
- Gå sammen med utdanningsinstitusjonene om å bygge tilbud innen etter- og videreutdanning, f.eks. i digitalisering og KI
- Samarbeide med UiB og være en pådriver for at cybersikkerhetsfunksjoner legges til Bergen
- Sørge for at flere studenter får sin første jobb i Bergen etter studiene
- Støtte opp om campusutvikling i Bergen

Kultur, demokrati og styring

Kulturbyen Bergen

Arbeiderpartiet vil gjøre Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036. Dette innebærer en mønstring av hele kulturlivet i byen og regionen. For Bergen er dette en måte å investere i byen og å sikre at den forblir Norges mest interessante og dynamiske bysamfunn.

For sosialdemokratiet er et viktig formål med politikken å gjøre mennesket friere og i større grad medbestemmende over eget liv. Et løft for kulturlivet er instrumentelt nyttig fordi det gir bedre folkehelse, bedre oppvekstvilkår for alle, flere arenaer for samhold og solidaritet, og større grad av kreativitet og innovasjon i samfunnet vårt. Viktigst er likevel selve deltakelsen og kreativiteten, og at hver og en av oss får ta del i og utforske både samhold og individualitet gjennom deltakelse i kulturlivet.

Kultur bygger fellesskap, tilhørighet og muligheter. Byen vår har mange små kulturaktører og et mangfold av levende og tilgjengelige kulturarenaer. Stabil og klok offentlig finansiering gjør det mulig å bygge videre på dette og gi flere tilgang til kunst og kultur – uavhengig av alder, bakgrunn og økonomi.

Å investere i kultur, er å investere i mennesker og fellesskap. Skal Bergen lykkes med ambisjonene om å bli europeisk kulturhovedstad igjen i 2036, må infrastrukturen, møteplassene og de som skaper aktivitet hele året få gode og forutsigbare vilkår allerede nå. Kultur bygges nedenfra – hver dag.

Vi vil blant annet:

- Gjøre kulturbyen Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036, gjennom en bred satsing på arenaer, kulturarbeidsplasser og et tilgjengelig kulturliv for alle

- Sørge for at barn, unge, voksne og eldre får tilgang til kultur, som publikum og som deltakere
- Styrke kapasiteten til Bergen kulturskole for å gi flere barn tilbud om musikalsk og kreativ aktivitet
- Bidra til at profesjonelle kunstnere får rom til å skape, utvikle seg og bli værende i Bergen, og støtte opp om utvikling av kulturarbeidsplasser
- Støtte opp om initiativet til reetablering av den internasjonale teaterfestivalen MINI MIDI MAXI
- Løfte buekorpsene og arbeide for UNESCO-status
- Satse på kulturarv, med bygningsvern og fartøyvern som viktig grunnlag for Bergens identitet
- Være positiv til tiltak for å løfte fram lokalhistorie og krigshistorie i bydelene
- Bygge ut et vitenskapelig basert musikkterapitilbud for flere befolkningsgrupper
- Styrke og utvikle Amatørkulturrådet i Bergen som et kompetansesenter for det frivillige og amatørbaserte kulturlivet
- Jobbe for at amatørkulturen i hele byen skal ha tilgang på gratis lokaler av god kvalitet
- Sørge for at kommunens kulturtjenester er til stede i bydelene, med nok bemanning til å støtte opp om frivilligheten
- At kommunen skal bidra til planlegging og gjennomføring av de årlige kulturdagene i bydelene
- Vurdere å etablere en husleierefusjonsordning for Sentralbadet
- Fortsette å arbeide for et kulturhus i Fyllingsdalen

Demokrati, deltakelse og menneskerettigheter

De 67 medlemmene i bystyret kan ikke vite hvordan alle innbyggerne i Bergen har det. Det er viktig å legge til rette for bred deltakelse i politikken, og å sørge for medvirkningsorganer der andre stemmer får reell innflytelse. Bergen er en by med mange og sterke meninger, og alle fortjener å bli hørt.

I juni 2018 vedtok bystyret at Bergen skulle bli Norges første menneskerettighetsby. Det er 10 andre byer i Europa som har gjort det samme. Å være en menneskerettighetsby betyr å forplikte seg til at menneskerettigheter skal være et tydelig og aktivt grunnlag for kommunens eget arbeid på alle felt, med et mål om å styrke livskvaliteten til lokalbefolkningen. Arbeiderpartiet tar denne forpliktelsen på alvor.

Vi vil blant annet:

- Legge til rette for sterkere og mer systematisk medvirkning, blant annet gjennom folkemøter og forpliktende innbyggerdialog
- Sørge for at kommunens medvirkningsorganer Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdomsrådet, Eldrerådet og Ruspolitisk råd har gode vilkår for deltakelse og får komme med sine innspill tidlig i prosesser
- Støtte opp om etableringen av et kommunalt FAU
- Vurdere å opprette en lokal mediestøtteordning eller andre tiltak for en levende bergensk offentlighet

- Følge opp og konkretisere arbeidet med menneskerettighetsbyen Bergen
- Støtte opp om Rafto-stiftelsen sitt arbeid og sørge for at flere skoleklasser får delta i deres tilbud
- Bidra til initiativet for å etablere et senter for å fremme menneskerettigheter i havnæringene i Bergen

Beredskap

Bergen kommune må styrke sitt beredskapsarbeid og samarbeidet med forsvar, politi, helse, havn, næringsliv og frivillighet. Totalforsvar betyr at også havnen, energisektoren, transport og helse i Bergen inngår i nasjonale beredskapsplaner. Sivilsamfunnet og frivilligheten er en viktig del av samfunnets motstandskraft i krig og evne til å håndtere kriser.

Vi vil blant annet:

- Følge opp Totalberedskapskommisjonens anbefalinger om et sterkere totalforsvar
- Integre næringsliv, frivillighet, tros- og livssynssamfunn og offentlige aktører i beredskapsarbeidet, og sikre at alle sektorer samarbeider
- Sørge for at Bergen igjen blir ledende i landet på samordning og samvirke i beredskapsarbeidet
- Sørge for en gjennomgang og økt vedlikehold av kommunale tilfluktsrom
- Styrke kommunens evne til å evakuere sivilbefolkningen om det blir nødvendig
- Styrke digital beredskap og samarbeid med nasjonale myndigheter
- Skjerpe kontroll med kritisk infrastruktur og eiendomskjøp
- Sørge for tilfluktsrom i nye bygg i byen
- Støtte og koordinere frivillige beredskapsorganisasjoner i byen
- Sørge for at Bergen kommune som arbeidsgiver er positiv til og tilrettelegger for ansattes tjeneste i Forsvaret, Heimevernet og Sivilforsvaret

Økonomi

En ansvarlig økonomisk politikk er grunnlaget for gode tjenester og en bærekraftig utvikling av Bergen. Eiendomsskatten er et nødvendig verktøy for å bidra til at Bergen forblir en by med små forskjeller og sterke fellestjenester. Den skal være rettferdig og forutsigbar, og innrettes for å ta hensyn til vanlige husholdninger.

Arbeiderpartiet er garantisten mot byromsreklame i Bergen.

Vi vil blant annet:

- Sørge for en trygg og forutsigbar økonomi, slik at kommunen kan investere i oppvekst, helse, infrastruktur og næringsutvikling
- Skaffe kommunen nødvendige inntekter gjennom en forutsigbar eiendomsskatt med en mer sosial profil

- Si tydelig nei til å innføre reklamefinansiering av kollektivtilbudet eller annen offentlig infrastruktur. Bergen skal beholde sitt særpreg og ikke skjemmes med byromsreklame

Oppvekst

Skole

Arbeiderpartiet ønsker en sterk fellesskole der den enkelte opplever faglig mestring og personlig utvikling, side om side med andre. Vi vil tilrettelegge for at alle barn kan finne et fellesskap. Vår visjon er en skole som ser alle, utjevner forskjeller og forebygger utenforskap. For å kunne få til dette, er det viktig at skolen samarbeider med samfunnsaktører rundt.

Bergen mangler en skolebehovsplan som ser den byomfattende sammenhengen mellom hvilke skoler som skal rustes opp eller bygges nye. Arbeiderpartiet vil sørge for at en slik plan kommer på plass. Det er ingen motsetning mellom å gjøre nødvendige avklaringer om skolestruktur og å sikre forutsigbarhet og trygghet for alle som enten jobber eller har barn i en skole i Bergen kommune.

Førsteklasse skal være en introduksjon til skolesystemet. Da skolestart for seksåringer ble innført, var tanken at det skulle være en mykere overgang fra barnehage til skole. Arbeiderpartiet i Bergen mener førsteklasse må tas tilbake dit, og at trygghet og lek skal stå i fokus. Arbeiderpartiet sier tydelig nei til kartleggingsprøver på 1. trinn, og vil prioritere det som faktisk er viktigst for en god skolestart.

Arbeiderpartiet i Bergen mener at læreren skal være sjefen i klasserommet, og at skolene skal ha rom til å utforme gode løsninger lokalt.

Vi vil blant annet:

- Innføre en satsing på en trygg og god skolestart for alle førsteklassinger
- Gjennomføre en fritidsreform for småtrinnet, med leksehjelp, idrett og kultur i SFO-tiden
- Støtte opp om aktivitetstilbud på ettermiddagstid for mellomtrinnet
- Gi skolene økonomisk handlingsrom til å gi elever den oppfølgingen som trengs
- Legge frem en ny skolebruksplan som gir trygghet for det fysiske læringsmiljøet, forutsigbarhet for skolestrukturen og rom for å satse på praktiske og estetiske fag
- Utarbeide en klar strategi for å hindre frafall og skolefravær, og legge aktivt til rette for at skolene kan ta i bruk alternative opplæringsarenaer
- Sørge for at skolene har midler til innkjøp av lærebøker
- Gjennomgå og forbedre ledelsesmodellen i bergensskolen
- Videreføre lærernormen på skolenivå
- Legge frem en egen plan for rekruttering til læreryrket, og arbeide aktivt for at det skal være attraktivt å være lærer i Bergen
- Ansette flere yrkesgrupper i skolen og jobbe for tydeligere oppgavedeling

- Sikre bemanning og kvalitet i SFO, og satse på faste og hele stillinger i kombinasjon med skolen
- Åpne skolebygg for korps og idrettslag på ettermiddagstid – hele året og i hele byen
- Jobbe for å skape gode møteplasser for nærmiljøet og arenaer for egenorganisert aktivitet når skolenes utearealer rehabiliteres

Barnehage

Barnehagen er en viktig del av å sikre en god og trygg barndom for alle barn i Bergen. Det skal være trygt og forutsigbart både å gå i barnehagen, og å sende barn i barnehagen. En forutsetning for trygghet og kvalitet er at barnehagene har tilstrekkelig grunnbemanning og mulighet til å hente inn vikarer. De ansatte skal ha god tid med barna og kunne legge til rette for trygghet, lek, relasjonell læring og språkutvikling.

Arbeiderpartiet mener det er gode grunner for å ha et variert barnehage tilbud i både omfang og størrelse. I Bergen kommune er de fleste barnehagene private, og Arbeiderpartiet ønsker et fortsatt mangfold av barnehager og et godt samarbeid med de kommersielle og ideelle barnehagene. Vi har et felles mål om å sikre barnehageplass der folk bor. Det er likevel kommunen som har ansvar for å gi alle barn et tilbud, og Arbeiderpartiet ønsker å føre en aktiv barnehagepolitikk der kommunen er i forkant av utviklingen og sikrer kapasitet og tilgjengelighet i hele byen.

I en dyrtid med økende renter og stigende matpriser, opplever nå mange foreldre at de ikke får endene til å møtes. Arbeiderpartiet har tatt grep nasjonalt med å få redusert prisen foreldre betaler for at barn skal få gå i barnehage. Arbeiderpartiet i Bergen vil gå til valg på å starte innføring av gratis barnehage i Bergen. Vi ønsker en gradvis innføring, ett årskull av gangen, der vi starter med de eldste barna.

Vi vil blant annet:

- Starte innføring av gratis barnehage i Bergen
- Sikre forsvarlig bemanning i barnehagene. Bemanningsnormen skal være oppfylt, og barnehagene skal ha økonomi til å ta inn vikarer ved fravær
- Utvide prøveprosjekt med økt grunnbemanning med sikte på å finne en modell som kan utvides til hele kommunen. Å ha flere voksne på jobb kan redusere både sykefravær og vikarbehov
- Følge opp bemanningskrisen i barnehagene ved å arbeide for styrket bemanning og tiltak for at flere vil stå lenger i jobben
- Legge fram en plan for rekruttering av barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere
- Gå i dialog med HVL og andre relevante aktører for å gjøre tilbudet om å bli barnehagelærer mer attraktivt
- Fortsette å arbeide for at alle skal få tilbud om barnehageplass i sitt nærmiljø
- Sikre driftstilskudd til åpne barnehager, som er en viktig møteplass for barn og voksne

Idrett

Idretten i Norge er særegen med sin organisering gjennom den norske idrettsmodellen. Det er unikt at idretten står samlet med så mange særforbund, klubber og ledere. Idretten i Norge er i stor grad tuftet på frivillighet. Alt fra trenere, spillere, ledere, foreldre og besteforeldre bidrar hver dag med mange timers arbeid for å tilrettelegge for at andre skal kunne få drive med idrett.

Idrettsbyen Bergen er så heldig å ha mange gode utøvere, lag, trenere, ledere og frivillige som markerer seg på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Over 100 000 voksne og barn er registrert som medlemmer av den organiserte idretten i Bergen, og idretten er den desidert største frivillige folkebevegelsen på landsbasis. Dette må sikres for fremtiden gjennom forutsigbare ordninger. Prisveksten har gjort at det å selge kaffe og vafler ikke er en tilstrekkelig inntekt lenger.

Frivillig engasjement er bærebjelken i idretten. Det er noe vi skal sette pris på, men samtidig ikke ta for gitt. Noen steder vil man oppleve stor grad av frivillighet og kompetanse, mens andre steder kan mye arbeid falle på noen få. Arbeiderpartiet ønsker å sikre gode og forutsigbare rammevilkår. Vi vil kutte all unødvendig tid som går med til byråkrati og rapportering. De frivillige i idretten skal få kunne konsentrere seg om det de liker seg best, nemlig å få holde på med idrett og aktivitet. Ikke minst vil vi la idretten få være en del av løsningene, og få være med når avgjørelser tas.

Vi vil blant annet:

- Videreføre gratisprinsippet
- Øke tilskuddspotten til klubbeide og -leide anlegg vesentlig
- Forenkle tilskuddsordninger og kutte unødvendige rapporteringskrav
- Ta vare på og styrke Bergen kommune sine tilskudd til stipend, priser og refusjonsordninger
- Fortsette og forsterke det positive samarbeidet med idrettsrådet i Bergen, og vektlegge idrettens prioriteringer i planlegging av nye kommunale anlegg
- Vurdere omorganisering av kommunens idrettsetat for å gjøre den mer tilgjengelig og slagkraftig
- Vurdere å gi idrettslagene som ønsker det mulighet til å overta vedlikeholdet av kommunale baner
- Være positive til planene for langrennsanlegget på Totland, og støtte opp om arbeidet med mulig fremtidig alpintanlegg

Helse, sosial og inkludering

Alle bergensere skal kunne leve trygge og gode liv, uavhengig av sosial eller kulturell bakgrunn. Som by og samfunn stiller vi opp for hverandre, og politikkenes oppgave er å sørge for at alle som bor her får ta del i fellesskapet.

Bergenserne er Bergen sin viktigste ressurs. En god helse fremmer både trivsel og produktivitet. Som kommune skal vi sikre folkehelsen gjennom en inkluderende skole, et trygt arbeidsliv, trivelige utemiljøer og tilgang til natur og friluftsliv. Og når noen blir syke og trenger helsehjelp skal vi stå klar med dyktige ansatte som gir folk den hjelpen de trenger.

Ulikhet er gift i et samfunn, og ulikhet i folkehelsen skaper urettferdige skiller mellom folk. Til tross for at Norge er et av verdens beste land å bo i er det fortsatt slik at mennesker med høy utdanning og god økonomi har bedre helse enn mange andre. Å utjevne disse forskjellene er rammen rundt vår politikk.

Helsetilbud for alle

De kommende årene blir utfordrende for Bergen. Samtidig som veldig mange heldigvis lever lengre kommer vi til å ha stor mangel på mennesker til å jobbe i helse- og omsorgstjenestene. Vi må klare å rekruttere flere innen helse- og omsorgsfag, legge til rette for at flere kan jobbe heltid og utnytte kompetanse best mulig på tvers av tjenester og yrkesgrupper, samtidig som vi bidrar til utvikling av nye løsninger for å gi alle eldre en god alderdom.

For at alle skal få et godt helsetilbud må tjenestene henge sammen. Bergenserne skal få riktig hjelp, til rett tid, uavhengig av om hjelpen gis av fastlegen, kommunen, sykehuset eller andre deler av helsetjenesten. En sterk fastlegeordning er grunnmuren i helsevesenet, og avgjørende for forebygging, tidlig innsats og trygg oppfølging hele livet.

Vi vil blant annet:

- Følge opp regjeringens helsepersonellplan og satse på heltid, kompetanseutvikling, og god og systematisk oppgavedeling
- Gi fastlegene gode arbeidsvilkår og en mer forutsigbar arbeidshverdag ved å gjenopprette tiltakspakken for å rekruttere og beholde fastleger. Alle skal ha tilgang til en fast lege de kjenner og har tillit til
- Sørge for tilstrekkelig grunnbemanning og sikre at heltid er hovedregelen i helse- og omsorgstjenestene
- Satse på flere faggrupper for å møte framtidens behov og styrke kvaliteten i tjenestene
- Legge til rette for ordninger med betalt videreutdanning for helsepersonell mot bindingstid til kommunen etter endt utdanning
- Innføre flere jobbambassadører i kommunen for rekruttering av helsepersonell.

En god by å bli gammel i

Bergen skal være en trygg og god by å leve hele livet i. Våre eldre er en stor ressurs, og de tar del i alt byen vår har å by på av frivillighet, sosiale og kulturelle arenaer. Kommunen må støtte opp og gjøre det enklere å delta. Byens seniorer er viktige kulturbærere og deres erfaring bør også brukes aktivt av kommunen i utforming av politikk.

Det å bli eldre skal være en tid preget av livskvalitet, mestring og nye muligheter for å utfolde seg i samfunnet og i nærmiljøet. Vårt mål er at eldre skal kunne bo i eget hjem så lenge de ønsker det. For å kunne oppnå det må vi sørge for trygg tilrettelegging med nye teknologiske hjelpemidler og sikre god opplæring i bruken av disse.

Når flere blir eldre, øker også antall personer med demens. Denne gruppen krever særlig tilrettelegging i form av dagtilbud, tilpassede boliger og gode sykehjemsplasser. De som jobber i tjenesten må få god opplæring, og språk- og kulturforståelse er avgjørende. Kommunen må komme tidlig inn og gi bedre oppfølging og støtte til demenssyke og deres pårørende.

Arbeiderpartiet i Bergen ønsker at alle nye sykehjem skal drives av kommunen eller ideelle aktører. Kommunen må ta aktive grep for å redusere avhengigheten av overtid, ekstravakter og vikarer gjennom satsing på heltid, flere faste stillinger, stabile fagmiljøer og bedre arbeidsvilkår. Dette gir bedre kvalitet og mer trygghet for de eldre.

Måltidene er av vesentlig betydning for Eldres livskvalitet og helse. Det er viktig at maten som serveres på sykehjem, seniorsentre, omsorgsboliger og i hjemmetjenesten er variert og sunn.

Vi vil blant annet:

- At Bergen skal være en aldersvennlig kommune som løfter fram eldre som en ressurs og legger til rette for en aktiv alderdom
- Innføre en aktivitetsgaranti for eldre, sikre lavterskel møteplasser i alle bydeler og jobbe for å etablere aktivitetshus for pensjonister
- Legge til rette for flere møteplasser mellom generasjoner
- Etablere tilbud for psykisk helse hos eldre
- Styrke bemanningen i hjemmetjenesten og på sykehjemmene for å gi de eldre et bedre tilbud og de ansatte en bedre arbeidshverdag
- Sørge for at antall heldags rehabiliteringsplasser tilpasses behovet også for eldre
- Tydeliggjøre rutiner og regler for utskrivningsklare pasienter, og sikre at pasienter får rett behandling uavhengig av om sykehuset eller kommunen har ansvaret
- Satse på forebygging gjennom Frisklivssentralen og jobbe for sosiale og fysiske lavterskeltilbud i alle bydeler
- Gi pårørende en sterkere rolle gjennom bedre informasjon, veiledning og systematisk involvering
- Tilby alle som har fått en demensdiagnose en kontaktperson i kommunen
- Sikre alle personer med demenssykdommer et dagtilbud der også pårørende er velkommen

- Utvikle framtidens omsorgstjenester med ny teknologi, aktivitetstilbud og kultur som fremmer helse og livskvalitet
- Styrke aktivitetstilbudet for beboere på sykehjem, og sikre godt samarbeid med kultur- og organisasjonslivet
- Jobbe for at det ansettes flere musikkterapeuter på sykehjem

Tidlig innsats og psykisk helse

Psykisk helse er like viktig som fysisk helse. Forebygging av psykiske plager begynner med et samfunn der alle blir sett og får delta. Vi mener at behovet for flere trygge voksne tett på barn og unge er stort. Dette gjelder særlig barn som strever med sosial mestring, regulering, skolefravær, familiekonflikter, psykisk uhelse eller tidlige tegn på utenforskap. Når barn ikke blir sett tidlig nok, vokser problemene. Arbeiderpartiet i Bergen mener derfor at vi må styrke bemanning og oppfølging i barnehage, skole, barne- og familiehjelpen og lavterskel psykisk helsehjelp.

Det finnes mange tilbud innen psykisk helse for barn, unge og voksne. Tilbudene finnes i kommunen, hos frivillige organisasjoner og i spesialisthelsetjenesten. Selv om det er bra at det finnes mange muligheter, opplever mange at det er vanskelig å finne fram til riktig hjelp. For personer som allerede har det vanskelig, kan det være utfordrende å orientere seg mellom ulike tjenester og kontaktpunkter.

Derfor trenger vi en tydelig «én dør inn»-modell for psykisk helse. Innbyggere skal ikke måtte vite hvilken tjeneste de trenger før de ber om hjelp. Det bør være et kontaktpunkt som gir veiledning og sørger for at den enkelte kommer videre til riktig tilbud. Løsningen må omfatte barn, unge, voksne og pårørende, og gi oversikt over både kommunale, frivillige og spesialiserte tilbud. Hjelpen må være enkel å finne, lett å forstå og rask å få tilgang til.

Mange ungdommer savner plasser å være som ikke er en organisert fritidsaktivitet. Ungdom trenger trygge, åpne og uformelle møteplasser hvor man kan bygge vennskap, tilhørighet og identitet. Dette forebygger ensomhet, utenforskap og psykisk uhelse. Ungdom trenger en plass å høre til i alle bydeler, og det må legges til rette for gratis inkluderende fellesskap uten krav om medlemskap eller prestasjoner. Møteplasser skal ha tilstedeværende voksne med kompetanse om ungdom, inkludering og forebygging.

Vi vil blant annet:

- Tilrettelegge for at ungdom ved alle ungdomsskoler og videregående skoler har tilgang til en trygg møteplass utenfor skoletid
- At alle bydeler i Bergen skal ha minst én fullverdig ungdomsarena, med ungdomsaktiviteter for aldersgruppen 13 til 25 år
- Etablere et felles kontaktpunkt med ett telefonnummer, én digital inngang og ett fysisk mottakspunkt for psykisk helse.
- Opprette en koordinator- eller losfunksjon som hjelper innbyggere med å navigere i tjenestene og følge dem frem til riktig tilbud.

- Utvikle en digital oversiktsportal som samler alle relevante tilbud i kommunen og regionen, inkludert frivillige organisasjoner, selvhjelpstilbud og spesialisthelsetjenester.
- Gjøre tilbudene mer synlige gjennom informasjonsarbeid i skoler, arbeidsplasser, helse- og omsorgstjenester og digitale kanaler.
- Innføre enkle kartleggingsverktøy ved første kontakt, slik at personer raskt kan henvises til riktig nivå av hjelp.
- Sikre tett samarbeid mellom skole, helsestasjon, fastlege, NAV, psykisk helsetjeneste og frivillig sektor for å redusere risikoen for at mennesker faller mellom tjenestene.
- Etablere rutiner for oppfølging etter første henvendelse, slik at ingen blir stående alene med ansvaret for å finne videre hjelp
- Utvide tilbudet Rask psykisk helsehjelp til alle bydelene
- Gjenetablere Ung Arena i Åsane, og deretter utvide til flere bydeler
- Styrke samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten slik at pasienter opplever å bli ivaretatt og får god og rett behandling
- Videreutvikle samarbeidet med ideelle aktører som tilbyr lavterskeltilbud innen psykisk helse
- Utvikle FACT Ung og andre tjenestetilbud som gir et treffsikkert og sammenhengende tilbud i samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten

Et inkluderende samfunn

Arbeiderpartiet vil bygge et lokalsamfunn der alle kan delta, bidra og leve gode liv uavhengig av funksjonsevne. For mange personer med funksjonsnedsettelse er det fortsatt barrierer som begrenser muligheten til å bo selvstendig, delta i arbeids- og samfunnsliv og være en del av fellesskapet. Vi vil føre en politikk som gjør det enklere å leve selvstendige liv, skaper flere møteplasser og styrker deltakelsen i lokalsamfunnet. Et inkluderende samfunn er bedre for den enkelte og sterkere for fellesskapet.

Den skeive delen av befolkningen kommer dårligere ut enn befolkningen ellers på levekårsundersøkelser. Mange har opplevd avvisning av mennesker i nær relasjon, skam, mangel på god helseoppfølging, hets, hat og minoritetsstress. Arbeiderpartiet i Bergen vil kjempe for alle menneskers ukrenkelige rett til egen kjønnsidentitet og seksuell orientering.

Bergen skal være en by der alle mennesker møtes med respekt, likeverd og like muligheter. Som menneskerettighetsby har Bergen et særlig ansvar for å stå opp mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Den siste tiden har vi sett en økning i hatytringer, desinformasjon og rasistiske holdninger på digitale plattformer. Hets og trakassering skaper utrygghet og utenforskap.

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en tydelig motkraft mot rasisme og diskriminering. Vi må ta aktivt ansvar for å forebygge utenforskap, motvirke radikaliserings og sikre at alle innbyggere møtes med respekt, likeverd og like muligheter.

Vi vil blant annet:

- Involvere personer med funksjonsnedsettelse og deres organisasjoner i planlegging og utvikling av kommunale tjenester og tilbud
- Legge universell utforming til grunn for utvikling av boliger, offentlige bygg, uteområder og transportløsninger, og styrke kommunens oppfølging av dette
- Styrke ordninger som fremmer selvstendighet og deltakelse, herunder brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
- Sikre at kultur-, fritids- og aktivitetstilbud er tilgjengelige for alle, og at ledsagerbevis aksepteres på kommunale og kommunalt støttede arrangementer.
- Styrke arbeidet mot hatprat, rasisme og digital mobbing i skolen og fremme demokratiopplæring, kildekritikk og digital dømmekraft i samarbeid med elever, foresatte og frivillige organisasjoner
- Opprette en kommunal tilskuddsordning for inkludering og mangfold, som støtter frivillige lag, organisasjoner og møteplasser som bygger fellesskap på tvers av kultur, tro og bakgrunn og forebygger utenforskap og radikaliserings
- Utvikle flere sosiale møteplasser og inkluderende aktiviteter som motvirker ensomhet og utenforskap.
- Samarbeide med byens LHBTI+-organisasjoner og sikre forutsigbare tilskudd til ideelle organisasjoner som arbeider for skeives rettigheter, møteplasser og helsefremmende tiltak
- Øke kompetansen om kjønn og seksualitet ved Helsestasjon for ungdom og studenter.

Byutvikling

Ambisjoner for Bergen

Bergen skal være en god by å bo i, og et sted som folk har lyst til å flytte til. En bærekraftig, inkluderende og universelt utformet by med gode nabolag og sterk offentlig infrastruktur. Vi ønsker en byutvikling som kombinerer sosial rettferdighet, sterke offentlige tjenester og bærekraftige transportløsninger.

For at Bergen skal nå potensialet sitt som Norges mest attraktive by må vi tenke smartere. Byutvikling er ikke et fremmedord. Det handler om hvordan vi kan bygge en best mulig by for flest mulig mennesker.

Byen vår Bergen er på sitt beste når kommunen, frivilligheten, private næringsaktører og folkene som bor her spiller på lag. Akkurat nå fungerer det lagspillet dårlig.

Utbyggere opplever for sene prosesser og uforutsigbarhet i møte med det kommunale byråkratiet. Mange forteller om tunge beslutningsprosesser der tema gjentar seg og der en ender opp med dårligere kvalitet på det som bygges fordi de kommunale prosessene ikke er forutsigbare nok.

Naturen i Norge bygges ned, bit for bit. Konsekvensene av det kan bli dramatiske. Vi mener at det er en selvfølge at vi tar vare på naturen vår. Vi mener også at det ikke er en motsetning mellom det på den ene siden og det å skape arbeidsplasser og bygge en

moderne by på den andre siden. Vi trenger begge deler, og skal vi lykkes med det ene må vi faktisk lykkes med det andre også.

Bybanen

Bergen skal utvikles og vokse de kommende årene. Veiene våre er allerede fulle, og om alle de nye bergenserne skal kjøre bil vil byen stå i stampe. Vi er altså helt avhengig av at veksten i persontrafikken ikke skjer med flere og nye biler på veiene våre, men at folk går, sykler eller reiser kollektivt. Bybane til Åsane er en forutsetning for den positive utviklingen av Bergen.

Også for den allerede etablerte banen til Flesland er utbygging til Åsane avgjørende. Byen vår har i dag bare et halvferdig kollektivsystem. Ved å få en gjennomgående bybane fra nord til sør kan vi doble kapasiteten på bybanen, og dermed få plass til langt flere reisende enn i dag.

I mer enn et tiår har de politiske partiene kranglet om traséen for bybanen til Åsane. Tiden for krangling er forbi, nå trenger vi handling. Arbeiderpartiet mener vi skal bygge bybane til Åsane, og vi forplikter oss til å bygge en best mulig bane for flest mulig mennesker. Vi står fullt og helt bak det kompromisset som er inngått, og vi går til valg på å bygge bybane i tunnel. Når vårt valgprogram vedtas, er ikke reguleringsarbeidet slutført. Hvis det, mot formodning, skulle vise seg at det ikke er mulig å bygge bybane til Åsane i tunnel, enten av tekniske, kollektivfaglige eller økonomiske årsaker, vil vi starte byggingen av bybanen til Åsane i tråd med gjeldende reguleringsplan, langs Bryggen.

Vi vil:

- Bygge bybane til Åsane, uansett trasé

Korttidsutleie

Bergen skal være en by med et variert overnattingstilbud, men korttidsutleie via digitale plattformer må reguleres slik at det ikke ødelegger bomiljøet eller undergraver seriøse aktører i reiselivsnæringen. Arbeiderpartiet vil styrke kommunens oppfølging av kommersiell korttidsutleie i boligområder, samtidig som vanlige innbyggere fortsatt skal ha mulighet til å leie ut sitt eget hjem når de selv ikke bruker det.

Vi vil blant annet:

- Innføre et register for korttidsutleie, slik at omfanget av utleie kan kartlegges og følges opp
- Sette et tak på antall dager per år en bolig kan leies ut med korttidsleie, med mulighet for å søke om særskilt unntak
- Styrke kommunens kapasitet til tilsyn med kommersiell korttidsutleie, for raskt å kunne ta tak i saker der korttidsutleien bærer preg av «hotellvirksomhet»
- Sikre deling av informasjon om korttidsutleie mellom offentlige etater
- Arbeide for en tydeligere grensedragning mellom lovlig og ulovlig utleie.

Tema vi kommer tilbake til

Felles for alle delkapitlene som her er lagt fram, er at det er tema der vi allerede er klare for å vise kortene og sette i gang debatten. Politikken er likevel fortsatt under arbeid, og programkomiteen ønsker å bli utfordret med andre perspektiver.

Komiteen har også valgt å spare noen tema til det endelige programforslaget skal legges frem 1. oktober. Enkelte ting diskuterer komiteen fortsatt, og vi ønsker ikke å forhaste diskusjonene. For noen områder er det planlagt egne temamøter i partiet over sommeren. På andre felt trenger vi rett og slett mer tid til faktainnhenting, til dialog med ulike aktører og til å utvikle ny politikk.

Vi vil 1. oktober legge fram ny politikk også for tema som:

- Studentbyen Bergen
- Boligpolitikk for alle – hele livet
- Flere sykehjem og en sterk offentlig eldreomsorg
- Trygghet og tilhørighet for bergensere med utviklingshemming
- Levekår og sosialstøtte
- Kollektivtransport og veier
- Rusomsorg
- Kommunal planlegging
- Arkitektur
- Natur og klima
- Bergen som livssynsåpen by
- Bibliotek
- Frivillighet
- Kriminalitet og forebygging
- Turisme
- Attraksjoner og møteplasser

Alle innspill er velkomne – uansett hvem du er, og uansett hvilket tema du er opptatt av. Du når oss via www.dittforslag.no eller direkte på bergen@arbeiderpartiet.no.